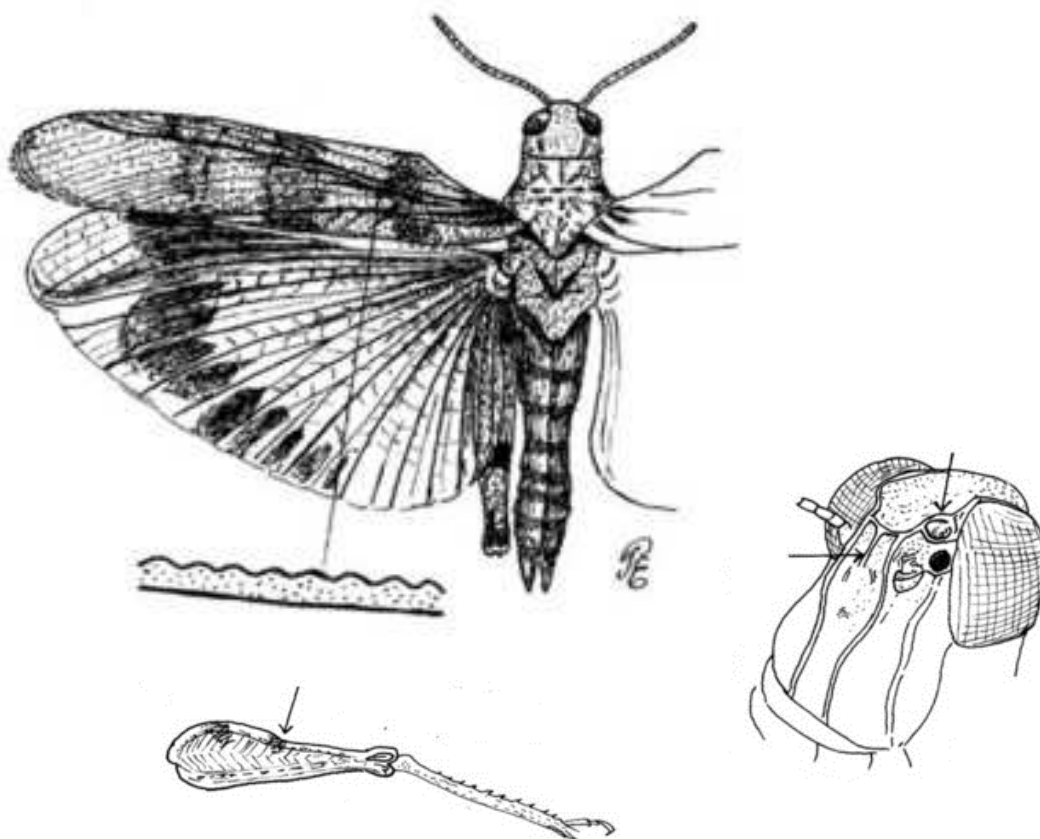

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
89. szám, 2018. március

Tartalom:

Rovarász kortársaink, elődeink — MRT hírek
Könyvismertetés

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK),
Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB),
Rédei Dávid (RD), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), és Szöcs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:

SZIE, Kertészettudományi Kar, Rovartani
Tanszék,

1118 Budapest, Ménesi út 44.

Telefon: 3057219

drótposta: haltrich.attila@kertk.szie.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

1088 Budapest, Baross utca 13.

www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2018)

Elnök:	Vig Károly
I. alelnök:	Merkl Ottó
II. alelnök:	Szöcs Gábor
Titkár:	Puskás Gellért
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Szerkesztő:	Merkl Ottó
Pénztáros:	Szalóki Dezső
Ellenőr:	Balázs Klára
Jegyző:	Szöke Viktória

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a **SZIE Kertészettudományi Karán, az „E” épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.**

Illusztráció

Címlapon:

Kékszárnyú sáska – *Oedipoda caerulea* (Linnaeus, 1758)

(Orthoptera: Acrididae)

határozóbélyegei

Rajz: Pataki Ervin

Kevés születési dátumot tudok a családomon kívül, de a Pataki Ervin bácsiét megjegyeztem: 1915. március 11.

Minden évben vártam, 2011 óta, amikor is kiderült, hogy az Életfa Emlékérmét csak kerek évfordulóra adják, márpedig ő akkor még „csak” 96 volt...

Viccesnek tűnt az elején a dolog, hiszen mindenki tudja, hogy egy bizonyos kor után „minden nap ajándék”, itt meg éveket kellett várni!

De mivel Ervin bácsi rendszeresen megjelent a MRT ülésein, jó hangulatban, egy idő után kezdtünk reménykedni.

És megérte a 100-at, és megkapta a díjat, ünnepelethtünk!

Szinte mindig elkésett a rovartani ülésekről, és sosem maradt ott végig, már a szünetben indult haza. Amikor marasztaltuk, mindig aggodalmas arccal mondta, hogy a felesége beteg, nem hagyhatja magára. Jó ideje, hogy már a veje, Kecskés Mihály hozta autóval, majd jött érte a szünetben.

Miután felesége elhunyt, aggódtunk, mivel idős házastársaknál gyakori, hogy depresszióba esnek, és követik szerettüket.

De Ervin bácsi továbbra is megjelent az üléseken, igaz, továbbra sem maradt ott az utolsó előadásra.

Mindig örült, amikor találkoztunk, szorongatta a kezemet, és hálálkodott, hogy ismét az ő rajzát helyeztem a Rovarász Híradó címlapjára. Én meg köszöntem neki, hogy használhatom az ábrát...

Utoljára 2018. január 19-én volt velünk. Március 12-én értesültünk róla, hogy 2 nappal 103-ik születésnapja előtt örökre távozott közülünk.

Isten veled Ervin bácsi!

HA

Rovarász kortársaink

Dr. Soltész György (1943–2017)

1971. május elején egy győri könyvesboltban éppen azt kérdeztem az eladótól, hogy vajon megjelent-e már Kaszab Zoltán múzeumigazgató úr magyarországi cincéres faunafüzete. Az eladó ezt nem tudta, de egy létra tetejéről leszólt egy könyveket nézegető fiatalember, hogy még nem jelent meg.

Azonnal összeismerkedtünk, s mikor hallotta, hogy cincéreket szeretnék gyűjteni, rögtön mutatott egy fekete-fehér fényképet az ő havasi cincéreiből, ami akkor számomra álomszerűnek tűnt. Kiderült, hogy kémia-biológia tanár a pannonhalmi állami gimnáziumban. Mikor ő megtudta rólam, hogy a kémiát én is szeretem, s kémia versenyeken is részt vettem – „hivatalosan” lekáderezett, s örömmel nyugtázta (amit akkor én még nem tudtam), hogy a Dunántúli Ifjú Kémikusok versenyén, melynek feladatait ő készítette, jó helyezést értem el. Ezzel „kegyeit” is elnyertem, melyről akkor még nem sejtette, hogy számomra ez a sokkal nagyobb érték. Megbeszéltünk rögvést egy közös cincérgyűjtést Pannonhalmán, amire pár napon belül került sor: 1971. május 11-én. Ezen az első közös gyűjtésen kis hőscincérek fogtunk, míg az utolsó közös gyűjtésünkön, 2013. június 12-én Debrecenben – stílusosan – nagy hőscincérekben gyönyörködtünk.

Közben őszinte, bensőséges barátságban és rengeteg közös fogási élménnyel eltelt 42 év. Most is megborzongtat, amikor arra gondolok, milyen érzés volt először közösen találni a hosszú csápú daliáscincéreket, a fekete bársonyfoltos halványkék havasi cincért – Európa legszebbjét –, vagy az irizálóan zöld nyolcpontos nyárfacincért. Gyuri hamar meggyőződött, hogy a kicsi cincéreket is becsüljem meg, mert tudományos szempontból sokszor értékesebbek, mint nagytestű rokonaik.

Bár később sohasem laktunk egymás közelében, hiszen Gyuri visszaköltözött Berettyóújfaluba, majd Debrecenbe, mégis rengeteget gyűjtöttünk közösen. Gyűjtőnaplóm alapján összeszámoltam, s szinte hihetetlen, összesen 202 közös gyűjtőnapunk volt! (Igaz, a családok ezt néha elég nehezen tolerálták, utólag is szeretnék elnézést kérni.) Huszonhat alkalommal voltunk több napos külföldi gyűjtőtúrán a szomszédos országokban, hiszen mindketten faunaterületünk cincéreit gyűjtöttük, s a faunaterülethez a Kárpát-medence egésze tartozik. Ezekre a gyűjtőutakra eleinte motorommal (ráadásul egy Gyuri számára szűk bukósisakban), később autóval vittem Gyurit, sokszor más gyűjtőkkel egyetemben. Részt vettünk hazai és külföldi cserenapokon, rovarbörzéken. Pontosan számon tartottuk, kinek hány cincért sikerült saját kezűleg is megfognia, s rendszeresen nézegettük egymás gyűjteményét, közösen publikáltuk öko-faunisztikai eredményeinket. A gyűjtések közben minden részletet megtudtunk egymás gondjairól, családjáról is.

Gyuri gyönyörűen preparált, s általában mindent nagyon szépen, nagyon alaposan végzett. Egyik mottója az volt, hogy amit érdemes jól megcsinálni, azt érdemes túlzásba is vinni. Néha éppen ez a precizitás hátráltatta a nagyobb hatékonyságban, s emiatt néha kevésnek bizonyult a rendelkezésre álló idő. Határidős munkáinak leadási pillanatához sokszor hozzá lehetett volna igazítani a postázási pontos időt.

A terepen méternyi és percnyi pontossággal feljegyezte a gyűjtött faj fogási körülményeit, de sajnos, talán éppen a túl sok adat miatt, a kipreparált példányok cédulázása elmaradt, pedig egy bármilyen szépen preparált rovar a lelőhelyet és fogási időt rögzítő cédula nélkül a rovartan számára értéktelen. Emiatt mindig noszogattam, de általában mosolyogva hártotta a feladatot, mondván, hogy úgymajdnem mindent közösen gyűjtöttünk, s majd egyszer, amikor a tiéd lesz,

felcédulázhatod az anyagot. Évődtem vele, hogy ez nem igazságos, mert ha te öröklöd az én gyűjteményemet, neked nem lesz ilyen feladatod.

Rajtam kívül több fiataalt is bevezetett a cincérgyűjtés rejtelseibe. Néhány név: dr. Szotter László, dr. Nagy József, Bene Károly, Papp Gyula, Kovács Tibor, Hegyessy Gábor. Utóbbi két tanítványa azóta egy-egy vidéki természettudományi múzeum főmuzeológusa. Kovács Tibi közös barátunk így reagált Gyuri halálhírére:

„Nagyon elszomorító. Apámnak köszönhetem az általános biológiai látásmódot és bogarászatot, viszont Gyuri felvételiztetett (1983), és terelt a cincérek irányába. Az egyetemen rengeteget jártam nála, mindig szívesen látott és segített, és az egyetem után is többször voltuk együtt jó hangulatban terepen... Bennem így marad meg. Kovács Tibi”

Gyuri nagy tudású ember volt, például ő készítette az egyetemi kémiai felvételi feladatokat is, de mindenféle logikai feladatra fogékony volt. Szerette a növényeket, gyönyörű gyűjteménye volt a lakásában. A klipeket felvette videomagnóra, a modern popzenéből naprakész volt.

Minden helyzetre nagyon szellemesen reagált. Amikor például 1972-ben vonattal mentünk egy Sopron környéki gyűjtésre, a vonaton egy biztonsági ember elkezdett vallatni bennünket, hogy mit akarunk csinálni az akkor még nem könnyen látogatható határsávban, s nem hitte el, hogy cincéreket szeretnénk gyűjteni. Felszólított bennünket, mondjunk egy-két cincérnevet. No, erre Gyuri elkezdte, majd közösen soroltuk rendszertani sorrendben a hazánkban élő cincérek latin neveit. Az ellenőr nem tudta, hogyan reagáljon erre, de gyorsan odébbállt.

Gyuri kitűnően rajzolt. Egyszer, amikor nálunk járt, de nem talált otthon, a levélszekrénybe egy borítékot dobott, melyre „bélyeget” is rajzolt: az akkor még kevés védett cincérek egyikét, a hengeres szalmacincért (melyet egyébként hazánkban egyik gyűjtőtársunk, Szalóki Dezső talált meg). Mindössze pár vonallal, teljesen hűen ábrázolta ezt a cincért, s a „bélyeg” aljára ráírta a bélyeg névértékét: „10.000 Ft”, ami akkor e cincér eszmei (természetvédelmi) értékének számított. Természetesen ezt a szellemes dokumentumot azóta is nagy becsben tartom.

Kreatív ezermester is volt. A kémia szakmódszertan tanszéki oktatásához olyan molekula- és térszerkezeti modelleket készített, hogy csodájára jártak. Gyönyörűen vonalkázott ragasztócédulákat is gyártott, melyek sokkal szebbek, mint a mások által használtak, s cincéreinket mindketten egységesen ezekre preparáltuk. Lányom emlékeztetett, hogy amikor hozzánk jött vendégségbe, orvoságos fiolában mindig hozta magával a saját maga által összeállított, de akkor még ismeretlen „3 az 1-ben” kávéját.

Sajnos, az utóbbi években elmaradtak a közös gyűjtések, már nem fogadta el meghívásaimat, amikor vendégségbe, ill. többnapos túrákra hívtam. Telefonon rendszeresen beszélgettünk, de sajnos nem vettem észre, s ő nem vallotta be, hogy bizony gyengébbnek érzi magát, s ezért nem mert vállalkozni az utazásra.

Hetvennégy éves volt. Olyan úrt hagyott maga után, melyet nálam másnak már nincs esélye pótolni. Mindig emlékezni fogok rá, 2018 nyarán például egy kis emlékező összeállítással a várszolyi rovarkiállítás keretében.

Rovarásztársaid nevében is búcsúzik Tőled igaz barátod:

Medvegy Mihály

Mészáros Zoltán (1936–2017)

Hát, Zoli is elment... Egy éve ünnepeltük szeptemberben a 80. születésnapját, nem gondoltam volna akkor, hogy hamarosan búcsúznunk is kell tőle.

Váratlan volt az elmenetele? Nem tudom. Édesanyámnak volt a mondása, hogy egy bizonyos kor fölött, a gyászjelentésben már ironikus, ha odaírjuk, hogy „váratlanul” távozott.... Ha pedig még ehhez az is hozzájön, hogy már 20 éve ott lebegett Damoklész kardja a feje felett, azon a bizonyos lószórszálon, amit az ő esetében behelyettesíthetünk egy agyi értágulat vékony falával, akkor még kevésbé váratlan.

Egy hónapja, az októberi rovarantani ülés előtt mesélte, hogy megint volt egy eszméletvesztése, és hogy az orvosok szerint az volt az „utolsó előtti”, a következőt már nem fogja túlélni. És lám, hogy fejlődik az orvostudomány, a jóslat bejött. Autót sem mert már vezetni egy ideje, és beleborzongott, hogy mi lett volna, ha az a két évtized előtti roham hamarabb, egy repülő pilótafülkéjében éri...

De ha valaki ott van végig velünk, szinte minden nap, ha októberben a datolyaszilvák narancsszínű, almanagyságú termései is őt juttatják az eszünkbe, ha a kis téliaraszolók rajzásakor neki ír az ember, és hívja az esti sétára, ha óratar-tás közben is hetente elhangzik a neve, mégiscsak váratlan az elmenetele, és hatalmas úrt érez az ember ilyenkor.

Őszinte ember volt, mondhatni, túl őszinte, amivel néha megbántott embereket. Engem kedvelt, és én is kedveltem őt. Már az első találkozásunkkor, 1988. november végén kölcsönös szimpátia alakult ki közöttünk. Mindent meg akart mutatni, mindent meg akart tanítani az Erdélyből jött zöldfü-lűnek.

De titkot is tudott tartani, hiszen emlékszem, hogy meg-döbbsentünk, amikor pár évvel ezelőtt, titoktartási fogadalom után átadott bizalmas életrajzában olvastuk, hogy az 1956-os események alatt egy belvárosi szenespincében lögyakorlato-akat tartott a még katonaság előtti fiataloknak. Mondtuk neki, de hiszen ezért ma kitüntetés jár! Úgy látszik, hogy a félel-men (hiszen akkoriban ennél kevesebért is bitó vagy életfogytiglan járt!), nem olyan könnyű túl-lépni. Hallani sem akart arról, hogy ezt megossa a nyilvánossággal.

Kíváncsi ember volt. Kereste a titkot, a mindent mozgató erőt. Minden napját újságolvasással kezdte, és még akkor is vásárolta a filozófiai vagy természettudományos újdonságokról beszámoló könyveket, amikor mi, fiatalabbak erről már rég lemondunk. Elolvasta, majd kölcsönadta nekünk, hogy aztán megbeszélhessük őket. A rendszerváltás idején, de azután is, képes volt leutazni Keszthelyre Sáringer Gyula barátjához, csak azért, hogy egy-egy részletet megtudjon első szájából valami-ről, amiről úgy gondolta befolyásolhatja a sorsunkat. Az információt aztán már másnap megosztotta velünk.

Most szeptemberben is, amikor erkélyükön Markó Viktor kollegámmal utoljára voltunk együtt, borozgattunk, az egyetemünk sorsa izgatta: „Mi lesz? Kiköltözünk Gödöllőre? Igaz, hogy eladják a Gellért-hegyi ingatlant?”. Semmit sem tudunk erről, hidd el, mondtuk neki, ezek már évtizede hall-ható pletykák.

Pozitív beállítottságú ember volt. Bármilyen kéréssel, ötlettel kerestük fel, mint tanszékvezetőt, azonnali válasza az volt, hogy „igen!”. Még akkor is, ha menet közben kiderült, az egész megvaló-síthatatlan, reménytelen.

Volt benne nagy adag gyerekesség is, ez is összekötött bennünket. Lehet, hogy ezt (is) érezték benne a hallgatók, azért szerették annyira? Felajánlotta nekik a tegeződést, ez is szokatlan gesztus volt egy professzor részéről abban az időben. Kezdetben csak azoknak, akik már levizsgáztak rovar-tanból, de aztán a rovarásztáborosoknak meg másoknak is. Emlékszem, hogy azon viszont felhábo-rodott, amikor valaki ezzel visszaélve „szia” köszöntéssel illette az utcán...

Kedvünket az 1990-es évek első felében még a rossz gazdasági helyzet (30 százalékos infláció!) sem tudta elrontani. Amikor mindenki panaszkodott, én rendszeres kölcsönkérés nélkül a hónap végéig sem húztam ki, de mi azt is elvicceltük. Azt mondtuk, még így is túl vagyunk fizetve, hiszen mi nem „dolgozunk”, hanem a passzióknak, hobbinknak élünk mint rovarászok. Nekünk kellene fizetnünk, hogy bejöhetünk a munkahelyünkre, rovarokról beszélhetünk, tarthatunk előadásokat, gyakorlatokat, és ingyen használhatjuk a mikroszkópot, preparáló eszközöket.

A tudományos fokozat reformja idején, amikor az „univ. dr” teljesen elértéktelenedett, a kandi-dátusi helyét pedig átvette a PhD, rábeszélte, segítette (idősödő) kortársait, pályatársait, hogy lépje-nek tovább, szerezzék meg az új képesítést.

És a hallgatókat is segítette, sokszor még anyagilag is. Az egyik rovarásztáborozásunk alkalmá-val (2006?), ő és a barátja, Zathurecky István (írjuk ki az ő nevét is!), vállalták, hogy egy-egy hall-gató teljes táborozását (szállás, utazás, étkezés) állják. Óriási dolog ez! Az, hogy valaki a beosztá-sánál, hatalmánál fogva, pénzt juttat a közösből valakinek, nem hasonlítható össze azzal, amikor valaki a saját zsebébe nyúl. Ő megtette.

Mivel igen sokat voltunk együtt, közel két évtizedig a hét öt napján együtt ebédeltünk, beszéltek meg a világ dolgait, a nyári rovarásztáborokról, pár napos, pár hetes külföldi utakról nem is szólva. Igen sokat mesélt az életéről. Tetszettek a rövid, lényegre törő mondatai. Nem tűnt fel akkor, hogy hiányzik belőle az írói véna, hogy azt, amit el lehet mondani egy mondatban, azt ő nem tudja háromra kiegészíteni. Csak a nyugdíjazása előtti évben, amikor összeállítottam számára a másfél évtized előadásainak fóliáiból, diáiból egy jegyzetet, és megkértem, hogy egészítse ki, csak akkor jöttem rá, hogy ez nem fog menni. Ahogy a családnak írt életrajzát sem tudta később kibővíteni, ahogy kértük. Ekkor bántuk meg igazán, hogy miért nem rögzítettük, jegyeztük le mindazt, amit annyi év alatt tőle hallottunk? De ez a vonat már elment...

Voltak, akik karrieristának tartották. Ha elolvassuk a rövid szakmai életrajzát, ez logikusnak tűnhet. Nekünk viszont mesélte, de ha különböző helyeken megjelent interjúit olvassuk, tényleg elhisszük neki, hogy egész életében sodródott, hagyta, hogy a körülmények (a sors) mozgassák. Egy lépést sem tett külön azért, hogy ezt vagy azt elérje. 1987-ben, az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetében megkérdezték tőle, hogy elvállalná a Rovartani Tanszék vezetését az akkori Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetemen. Ha jól emlékszem, adtak egy napnyi gondolkodási időt, hozzátéve, hogy „igen” válasza számítanak... És ő elfogadta az élettől ezt is, ahogy addig is sok mást. Az ember sorsát a körülmények, a kor, amelyben él, az emberek, akikkel kapcsolatban van, alakítják. Az tényleg fontos és részben rajtunk áll, hogy embertársainkkal milyen viszonyt alakítunk ki.

Amikor megérkezett a Kertészeti Egyetemre, teljesen új, nyitott légkört alakított ki maga körül, megváltoztatva sok merev szabályt. Ezt az újat érezték meg hamarosan a hallgatók is, akik egymás után ítélték neki a Magister Optimus díjat, amit a legnépszerűbb oktatók kaptak akkor. Ő indította el azt a folyamatot, ami révén a Rovartani Tanszék a hallgatók körében azóta is a Kar egyik, ha nem „a” legnépszerűbb tanszéke. Létrehozta a természetvédelem szakirányt az okleveles kertészmérnök képzés keretén belül, ami kitartott 2006-ig, a bolognai rendszer elindításáig. Ez olyan népszerű volt, hogy a végén volt év, amikor többen szereztek belőle diplomát, mint növényvédelem szakirányon.

A nyugdíjba vonulás, sajnos, nem történt zökkenőmentesen. Ő ugyanis 70 éves kora után is szeretett volna még maradni, oktatni egykori munkahelyén, de erre már nem volt lehetősége. Gödöllőn, ahol közel 40 évvel előtte kezdte el az oktatást, kapott pár évig órátartási lehetőséget, így végül 75 éves kora után hagyott fel végleg az oktatással.

Amíg nap mint nap együtt voltunk, évekig próbáltuk megtanítani neki a számítógép használatát, nem ment. Nyugdíjasként mégis sikerült megtanulnia e-mailezni, internetezni. Így tudtunk egymással híreket cserélni, továbbíthattam gombnyomással nyomtatványokat, meghívókat, gyászjelentéseket. Röviden, de mindig visszajelzett, ha pedig megkértem valamire, segített.

Utolsó küldeményeimre már nem érkezett válasz...

Haltrich Attila

(Megjelent a *Növényvédelem* 2017. decemberi számában)

MRT-hírek

A Magyar Rovartani Társaság a XL. Magyar Rovarászati Napok keretében, 2018. február 16-án, a Magyar Természettudományi Múzeumban (1083 Budapest, Ludovika tér 2-6.) tartotta 2018. évi rendes közgyűlését. A Rovarászati Napok pályázatainak eredményhirdetésére is ekkor került sor. A következő összefoglaló a közgyűlés jegyzőkönyve alapján készült.

A Magyar Rovartani Társaság (továbbiakban MRT) elnöke, **Vig Károly – a közgyűlés levezető elnöke – köszöntötte a közgyűlés résztvevőit, és megnyitotta a közgyűlést.** Bejelentette, hogy a 2018. február 16-án, 15:30 órára összehívott közgyűlés határozatképtelen volt. A határozatképtelen közgyűlésről nem készült jegyzőkönyv.

Vig Károly megállapította, hogy a második alkalommal, 2018. február 16-án, 16 órára összehívott közgyűlés – a résztvevők számától függetlenül, az eredetileg meghirdetett napirendi pontokkal – határozatképes. Megállapította, hogy az MRT **48 szavazásra jogosult** tagja és **11 szavazásra nem jogosult** vendég tisztelte meg jelenlétével a közgyűlést.

Vig Károly, a Magyar Rovartani Társaság újraválasztott elnöke

A levezető elnök ismertette a **napirendi pontokat**, amelyeket a közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadott. További napirendi pontra nem érkezett javaslat. Ezt követően a levezető elnök a jegyzőkönyv vezetésére Szőke Viktóriát, a jegyzőkönyv hitelesítésére Balázs Klárát és Both Veronikát kérte fel. A közgyűlés a javasolt személyeket nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadta.

A közgyűlés munkája az elfogadott napirendi pontoknak megfelelően a **2017. évre vonatkozó tisztkari beszámoló**k meghallgatásával folytatódott. A titkári beszámolót **Puskás Gellért**, az MRT titkára, a társaság 2017. évi gazdálkodásával kapcsolatos ellenőri jelentést és pénzügyi beszámolót **Balázs Klára**, a Számvizsgálói Bizottság elnöke, a szerkesztői beszámolót **Merkel Ottó**, a *Folia Entomologica Hungarica* szerkesztője ismertette. A közgyűlés mindhárom beszámolót, külön-külön megtartott nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta.

Ezután **Vig Károly** ismertette az MRT **2018. évi munkatervét és a költségvetés tervezetét**, amelyet a közgyűlés nyílt szavazással egyhangúlag elfogadott.

Következő napirendi pontként a **tisztújításra** került sor. A levezető elnök bejelentette, hogy **2018. február 28-án az Elnökség tagjainak, a Számvizsgáló Bizottság elnökének és két tagjának, illetve az MRT Választmánya négy tagjának** (Haltrich Attila, Kiss Balázs, Orosz András és Szél Győző) **mandátuma lejár**. A levezető elnök bemutatta az Elnökség és a Választmány által, a 2018. január 19-i ülésen az Elnökség, a Számvizsgáló Bizottság, a Választmány örökös tagja és a Választmány megüresedett posztjaira javasolt személyeket (a Választmány 5 helyére 6 jelöltet).

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a tisztségekre tett személyi javaslatokat. Újabb személyre senki nem tett javaslatot. Ezt követően a levezető elnök a Szavazatszedő Bizottság elnökének Markó Viktort, tagjainak Nádai Lászlót és Hegyessy Gábort kérte fel. A közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadta a Szavazatszedő Bizottság összetételére tett javaslatot és megválasztotta azt. Ezt követően került sor a titkos szavazásra. A szavazatszámolás idejére a levezető elnök rövid szünetet rendelt el.

Szavazatszámolás – Hegyessy Gábor, Markó Viktor és Nádai László

A szavazatok összeszámolása után **Markó Viktor tájékoztatta a közgyűlést**, hogy a beérkezett **48 szavazat közül 47 érvényes volt**, majd ismertette a szavazás eredményét. Az összesített szavazatok alapján a közgyűlés az MRT Elnöksége, a Számvizsgáló Bizottság, a Választmány örökös tagja és a Választmány rendes tagja tisztségre az alábbi személyeket választotta meg (a név után zárójelben a kapott érvényes szavazatok száma olvasható):

Elnökség:

Elnök (2021. február 28-ig):	Vig Károly (47)
I. alelnök (2021. február 28-ig):	Merkl Ottó (47)
II. alelnök (2021. február 28-ig):	Szócs Gábor (47)
Titkár (2021. február 28-ig):	Puskás Gellért (47)
Előadásszervező (2021. február 28-ig):	Koczor Sándor (47)
Szerkesztő (2021. február 28-ig):	Merkl Ottó (47)
Pénztáros (2021. február 28-ig):	Szalóki Dezső (47)
Jegyző (2021. február 28-ig):	Szőke Viktória (47)

Számvizsgáló Bizottság:

Számvizsgáló Bizottság elnöke (2021. február 28-ig): **Balázs Klára** (47)
Számvizsgáló Bizottsági tag (2021. február 28-ig): **Both Veronika** (47) és **Sulyán Péter Gábor** (47)

Választmány:

Választmány örökös tagja: **Podlussány Attila** (47) és **Orosz András** (47)
Választmányi tag (2021. február 28-ig): **Haltrich Attila** (46), **Szél Győző** (45), **Fónagy Adrien** (42), **Kiss Balázs** (39), **Tóth Balázs** (33). Sasvári Zoltán a Választmány tagjaként való jelölésére 25 szavazatot kapott.

A levezető elnök megköszönte a Szavazatszedő Bizottság munkáját, gratulált a tisztségre megválasztott személyeknek.

foto: Haltrich Attila

Nádai László átveszi a Frivaldszky Imre Emlékplakett bronz fokozatát

A **Frivaldszky Imre Emlékplakett átadása** következett. A levezető elnök ismertette a Frivaldszky Plakettbizottság döntését: a bizottság a 2018. január 19-én hozott döntése alapján a Frivaldszky Imre Emlékplakett **ezüst fokozatát Hangay Györgynek**, a **bronz fokozatot Nádai Lászlónak** ítélte oda. Az elnök felolvasta a kitüntetettek méltatását, majd átadta a kitüntetéseket.

fotó: Haltrich Attila

MRT-tagok a 2018-as közgyűlés szünetében

A következő napirendi pont a **XL. Magyar Rovarászati Napok pályázati kiírására beérkezett pályamunkák díjazottainak jutalmazása és a díjak átadása** volt.

Az „*Alkalmazott művészet – Fénykép*” kategória díjazottjai:

Bodonyi Nóra (II. díj), **Koncz-Bisztricz Tamás** (II. díj), **Szlovik Márton** (II. díj), oklevelet kapott **Kovács Mercédesz**.

Az „*Alkalmazott művészet – Képzőművészet*” kategória díjazottjai:

Mazács Anita (I. díj), **Vargyas Ildikó** (I. díj), **Zilahi Boglárka** (I. díj), **Perecsi Enikő** (III. díj), **Sándor Eszter Erzsébet** (III. díj), **Szederkényi Norbert** (III. díj), oklevelet kapott **Lengyel Béla**.

Az „*Gyűjtemény*” kategória díjazottjai:

Lengyel Béla (I. díj), **Nádai László** (II. díj); pályázaton kívül bemutatott rovargyűjteményért oklevelet kapott **Medvegy Mihály**, illetve **Grabant Aranka** és **Merkl Ottó**.

A „*Pályamunka – dolgozat*” kategóriában az alábbi elismerés született:

Drimmer György „Az információs forradalom és az iskolai rovargyűjtemény” című dolgozatával III. díjat nyert.

A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként **indítványok** benyújtására volt lehetőség. Vig Károly tájékoztatta a közgyűlést, hogy előzetesen a tisztikar részéről egy indítvány érkezett, a **Frivaldszky Emlékplakett alapszabálya módosítására**. A közgyűlés 48 „igen” szavazattal, egyöntetűen elfogadta a módosítási javaslatot.

A módosítás értelmében a Frivaldszky Emlékplakett alapszabálya az alábbiak szerint módosult:

4. A Frivaldszky Imre Emlékplakett odaítéléséről a Frivaldszky Plakettbizottság dönt, melynek elnöke a Magyar Rovartani Társaság elnöke, tagjai a két alelnök, a titkár, a Választmány tagjai és az örökös választmányi tagok. ... helyett:

4. A Frivaldszky Imre Emlékplakett odaítéléséről a Frivaldszky Plakettbizottság dönt, melynek elnöke a Magyar Rovartani Társaság elnöke, tagjai az Elnökség, a Választmány és a Számvizsgáló bizottság tagjai.

6. A Frivaldszky Imre Emlékplakett odaítélésére a Magyar Rovartani Társaság bármely tagja javaslatot tehet. A javaslatához minden esetben részletes indoklás csatolandó. A javaslatot a Rovartani Társaság titkárának írásban kell benyújtani, **legkésőbb négy hónappal a közgyűlés megtartása előtt**. ... helyett:

6. A Frivaldszky Imre Emlékplakett odaítélésére a Magyar Rovartani Társaság bármely tagja javaslatot tehet. A javaslatához minden esetben részletes indoklás csatolandó. A javaslatot a Rovartani Társaság titkárának írásban kell benyújtani, **legkésőbb két hónappal a közgyűlés megtartása előtt**.

Vig Károly megállapította, hogy több indítvány nem érkezett, majd megköszönte a résztvevők aktív közreműködését és **bezárta a MRT 2018. évi rendes közgyűlését**.

Vargyas Ildikó, az „Alkalmazott művészet – Képzőművészet” kategória I. helyének díjazottja

A Közgyűlésről, a kiállított műtárgyakról, gyűjteményekről az alábbi linkre kattintva lehet több felvételt megtekinteni: <https://www.rovartani.hu/galeria/> .

Szöke Viktória jegyzőkönyvvezető

Elhangzottak a MRT 852. ülésén, 2017. december 15-én

A Magyar Rovartani Társaság új honlapja Előadásunkban bemutattuk a Társaság frissen elkészült új honlapját, amely a <https://www.rovartani.hu/> címen érhető el. Létrehozására azért volt szükség, mert a korábbi, statikus honlap nehezen volt szerkeszthető. Az oldal új tartalmakkal és funkciókkal is bővült, amelyek közül kiemeljük a fórumot, minden rovarászt buzdítunk a használatára.

Puskás Gellért puskas.gellert@nhmus.hu és Károlyi Balázs, karolyi.balazs@gmail.com

Szép volt, Lucanus! Búcsú a 2017. év rovarától. Az Év Rovara 2017-ben – a 2016-ban zajlott internetes szavazás eredményeként – a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) lett. Nehéz pontosan felmérni, milyen fórumokon és hány helyen népszerűsítették a fajt, de legalább 5 cikk jelent meg róla a fontosabb ismeretterjesztő lapokban, 10 rendezvényen szerepelt kiállítások, előadások és foglalkozások formájában, és legalább 8 alkalommal rádió- és tévéműsorokban. Az online megjelenéseket szinte lehetetlen követni, de a sajtóanyagként szolgáló posztot a Magyar Természettudományi Múzeum posztján 2018. március 1-ig több, mint 14 ezren látták.

Merkel Ottó, MTM, merkl.otto@nhmus.hu

Invazív kártevők a kertészeti kultúrákban régen és ma. Az előadás a kertészeti növényeken megjelent jelentős gazdasági kárt okozó rovarok fajokról, a teljesség igénye nélkül adott áttekintést. Egyben felhívta a figyelmet arra, hogy inváziós rovarfajokkal, különösen a klímaváltozás és az egyre növekvő növényi szaporítóanyag-kereskedelem kapcsán napjainkban is fokozottan számolni kell.

Pénzes Béla, SZIE, Rovartani Tanszék, penzes.bela@kertk.szie.hu

Az év rovara 2018-ban az óriás-szitakötő (*Anax imperator*). Az óriás-szitakötő tudományos neve *Anax imperator*. A görög eredetű genusznév (uralkodó) arra utal, hogy az óriás-szitakötő elüzi fajtársait a saját területének tekintett vízpartszakaszokról, vagyis territoriális viselkedésű. Világszerte mintegy 6000 a ma ismert szitakötőfajok száma, zömük a trópusi területek lakója. Európában 143, Közép-Európában 84 fajuk él. A hazánkban honos 64 szitakötőből 22 faj törvényes védelem alatt áll, közülük öt fokozottan védett, ez utóbbiak eszmei értéke 100 000 Ft. Az óriás-szitakötő testhossza 68–84 mm, szárnyainak fesztávolsága 92–106 mm. Valamivel nagyobb a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*), mely Magyarország és egyben Európa legnagyobb szitakötője. Az óriás-szitakötő elterjedési területe Nyugat-Európától Iránon át Közép-Ázsiáig, illetve Észak-Európától Afrika széles sávján át Dél-Európáig tart. Nálunk viszonylag gyakori, a gyorsfolyású patakok kivételével szinte minden nagyobb víz mellett képes megtelepedni. Nem védett. A kifejlett óriás-szitakötők átlagos élettartama nagyjából egy hónap, vagy legfeljebb kettő. Kevés madár tudja őket zsákmányul ejteni, szinte csak a kiválóan repülő kabasólyom (*Falco subbuteo*) és a gyurgyalag (*Merops apiaster*).

Szél Győző, MTM Állattára, szel.gyozo@nhmus.hu

Elhangzottak a MRT 853. ülésén, 2018. január 19-én

A hatékony hernyótartás elvei és módszerei. Előadásom a saját tapasztalataim alapján hatékonynak ítélt, természetközeli lepkehernyó nevelés módszereiről szól. A tartás gyakorlati problémái mellett kitérek a hernyónevelés hasznára és etikájára is. A hernyók nevelésénél figyelembe veszem az adott faj tápnövény- és környezeti igényeit, valamint minél stresszmentesebb tartási körülményekkel segítem a sikeres bábozódást és kikelést. Célom a bemutatott módszerekkel a fajok és természetes viselkedésük jobb megismerése, idegen, inváziós növényfajok tápnövényként való használatának kutatása, valamint tapasztalatok gyűjtése a természetközeli hernyótartáshoz. Azért is választottam előadásom témájaként a hernyótartást, mert véleményem szerint a hernyók kutatása nem csak hazánkban, de nemzetközileg is háttérbe szorul a lepkékkel foglalkozó szakemberek körében, pedig nem lehet teljes egy lepkefaj vizsgálata és védelme a hernyó beható ismerete nélkül.

Dombi Orsolya, orsolya.dombi@gmail.com

Darazsak Észak-Vietnamból: Merkl Ottó gyűjtései. Az előadásban Merkl Ottó 2016-os vietnami gyűjtéseinek hártvászárnúákra (Hymenoptera) vonatkozó eredményeit ismertette a szerző. A fűrészdarazsak (Ichneumonidae) közül egy tudományra új faj (*Teleutaea pantherina* Vas, 2017) és három Vietnam faunájára új faj (*Dicamptus nigropictus* (Matsumura, 1912), *Teleutaea minamikawai* Momoi, 1963, *Glyptopimpla avniae* Gupta, 2002) került elő a gyűjtött anyagból. A társas darazsak (Vespidae) nyolc fajából gyűjtött példányok több, eddig az MTM-ben nem reprezentált fajjal és alfajjal gyarapították a gyűjteményt.

Vas Zoltán, MTM, vas.zoltan@nhmus.hu

Szitakötők a világ kultúrtörténetében. A szitakötők villámgyors röpte, megjelenése és különleges életmódja elegendő okot szolgáltat arra, hogy a legtöbb kultúra mítoszaiban, meséiben felbukkanjanak, és a hozzájuk kapcsolódó jelképrendszerrel hangsúlyos szerepet kapjanak a képzőművészeti alkotásokban. Megítélésük és ábrázolásuk különbözősége ugyanakkor arra is bizonyíték, hogy az egyes kultúrák mennyire eltérő módon viszonyulnak világunk egyazon eleméhez. A keleti kultúrákban a szitakötők pozitív tartalommal bírnak, az ősz hírnökei, a férfiasság és a bátorság jelképei. Az észak-amerikai indiánok körében a tiszta vizet jelképezik. Ezzel szemben a nyugati kultúrák a gonosz, a sátán megtestesítőjeként tekintenek rájuk. Az európai nyelvekben a *sátán varrótűje* vagy az *ördög lándzsája* elnevezések erre utalnak. A 19–20. században, főleg japán hatásra, a szecesszió tudott csak változtatni ezen, és gyönyörűsége ékszerek, iparművészeti alkotások formájában a mindennapok díszévé varázsolta e csodálatra méltó rovarokat.

Vig Károly, Savaria Múzeum, Szombathely, nathist@savariamuseum.hu

Elhangzott a MRT 854. ülésén, 2018.február 16–17-én

Rovarász szemmel Japánban. Előadásomban a Japánban tett látogatásom során (2017. augusztus 4–17.) szerzett, különböző rovarokkal és pókokkal kapcsolatos élményeimről számolok be. Bemutatok számos, a japánok körében nagy népszerűségnek örvendő ízeltlábút, mint például a kabutomushi-t, azaz a japán orrszarvúbogarat (*Allomyrina dichotoma*) vagy a jorō-gumo-t, azaz egy aranyhálós selyempókot (*Nephila clavata*). Beszélek a különböző ízeltlábúakkal kapcsolatos kultúrtörténeti vonatkozásokról (például a pókviadalokról), népi hiedelmekről, illetve egyes ízeltlábúaknak a japán folklórban való megjelenési formáiról. Ellátogatunk a Japán Természettudományi Múzeumba (National Museum of Nature and Science), egy rovarászboltba (Mushi-Sha), Tokió legnagyobb parkjaiba, egy kisebb szigetre (Enoshima) és még egy hegyet (Mt. Ōyama) is felkeresünk, ahol érdekes, katicaszerű gyászbogarakat (*Derispia japonicola*) gyűjtöttem. Bár az idő rövid, ahhoz talán elég, hogy a hallgatóság ízelítőt kapjon a japán rovarászkultúrából és hogy érdekes ismeretekkel gazdagodjon a helyi rovar- (és pók-)faunát illetően.

Mezőfi László, SZIE Rovartani Tanszék, E-mail: mezofilaszo@gmail.com

Gumicszimas természetvédelem – A BISEL módszer és az országos akcióprogram bemutatása. A *BISEL* (Biotic Index at Secondary Education Level) program egy középiskolások számára leegyszerűsített vízminőségvizsgáló módszer, amely a felszíni vizek makrogerinctelenjeinek jelenlétének alapul. A különböző taxonok csoportosításával és érzékenységi osztályokba sorolásával egy táblázat segítségével pontszámot rendelnek az vizsgált vízfolyáshoz, mely megadja annak ökológia státuszát. Alapelve, hogy a víz minőségének változása hatással van annak flórájára és faunájára, valamint, hogy érzékenyebb élőlény csak a tisztább vízben marad életben, a tisztább vízben pedig többféle élőlény található. A elemzések a helyszínen elvégezhető különböző segédletek használatával, ezért gyorsasága és olcsósága miatt nagyszerűen beilleszthető a tantervbe, szakköri anyagokba. A Borián György által hazánkban meghonosított program két évvel ezelőtt indult újra útjára, melynek során jelenleg internetes versenyekkel igyekszünk ismét reflektorfénybe állítani ezt az egyszerű, de nagyszerű projektet.

Hernádi Ildikó, hernadi.ildiko@mmgm.hu

Betekintés a zöldfátyolkák kémiai ökológiájába. A kémiai ökológia az élőlények között, kémiai úton végbemenő kölcsönhatásokkal foglalkozik, például azokkal az illatanyagokkal, amelyek az egyedek táplálék- vagy párkeresése során fontosak, illetve amelyeket védekezéséppen használnak. A zöldfátyolkák (*Chrysopidae*) lárvái ragadozók, kedvelt zsákmányaik a növénytetvek (*Sternorrhyncha*), amelyeknek egyes fajait jelentős kártevőként tartják számon, így a zöldfátyolkák a kártevők elleni biológiai védekezésben is szerepet játszanak. Előadásunkban rövid áttekintést nyújtunk a zöldfátyolkák kémiai ökológiájával kapcsolatos kutatásokról, különös tekintettel a hazai fajokkal kapcsolatos vizsgálatokra.

Koczor Sándor, Szentkirályi Ferenc, Tóth Miklós
MTA ATK Növényvédelmi Intézet, koczor.sandor@agr.ar.mta.hu

Invazív csípőszúnyogok térhódítása Európában és Magyarországon. A csípőszúnyogok a viszkető érzést kiváltó csípéseik mellett különféle kórokozókat terjesztenek. Az őshonos csípőszúnyogfajok is terjesztenek betegségeket, de az inváziós, nem őshonos fajok terjedésével újabb kórokozókra is számítani lehet. Az ECDC VectorNet programjában hat jelentősebb inváziós csípőszúnyogfajt tartanak nyilván Európában. Ezek a fajok az intenzívvé váló és globális méreteket öltő kereskedelemmel jutottak el Európába: Afrikából *Aedes (Stegomyia) aegypti* (Linnaeus, 1762), Amerikából *Aedes (Ochlerotatus) atropalpus* (Coquillett, 1902) és *Aedes (Protomacleaya) triseriatus* (Say, 1823) valamint Ázsiából *Aedes (Stegomyia) albopictus* (Skuse, 1894), *Aedes (Finlaya) japonicus* (Theobald, 1901) és *Aedes (Finlaya) koreicus* (Edwards, 1917). Ezek közül eddig Magyarországról három fajt mutattak ki: az *Ae. japonicus* és az *Ae. koreicus* már stabil populációkat alkot. Az *Ae. albopictus* még csak a nyár végére jut el hazánkba, azonban úgy tűnik, hogy a hideg telet nem képes túlélni.

Soltész Zoltán, MTA Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet; soltesz@entomologia.hu

Könyvismertetés

A, Magyarország szitkárairól szóló nemrég megjelent könyv a szerző saját bevallása szerint 15 évig készült. 2017 vége óta megrendelhető, olvasható. Mivel a könyv maga nem járt a kezemben, csak feltételezem, hogy ez a kiadvány is hasonlóan magas színvonalú, akárcsak az 2009-ben megjelent csüngőlepkékről szóló. De át is adom a szót magának a szerzőnek, aki röviden, a kötetben szereplő képekkel illusztrálva mutatja be munkáját.

HA

Fazekas Imre: Magyarország Sesiidae faunája – Sesiidae fauna of Hungary (Lepidoptera). 2017. Pannon Intézet, Pécs, 104 oldal, ISBN: 978-963-89976-7-8. Megvásárolható a szerzőtől: fazekas.hu@gmail.com. Ára 3990 Ft.

Magyarországon önálló kiadvány az üvegszárnyú lepkékről (Sesiidae), másik nevükön a szitkárokról eddig még nem jelent meg. Korábban csupán két könyvfejezet (Abafi-Aigner 1907, Issekutz 1955) foglalkozott a hazai fajok bemutatásával. Az Issekutz-féle faunafüzet (*Magyarország Állatvilága* sorozat) napjainkig az egyetlen olyan munka volt, melyben határozókulcsok

segítették a fajok azonosítását, de nélkülözött minden olyan habitusábrát, amely segítséget adott volna kutatóknak vagy a rovarvilág után érdeklődőknek. Az elmúlt évtizedekben lényegesen megváltozott a palearktikus szitkárfaunák nevezéktanáról, taxonómiájáról, földrajzi elterjedéséről és bionómiájukról alkotott korabeli kép, ezért fontos lett egy átfogó, napjaink vizsgálati eredményeit is szintetizáló könyv megírása és kiadása.

A könyv előkészítő munkálatait közel harminc évvel ezelőtt kezdte meg Fazekas Imre pécsi entomológus, a tervszerű gyűjtésekkel, a múzeumi, intézeti és a magángyűjtemények revíziójával, s több természetföldrajzi terület szitkárfaunájának vizsgálatával, füzetek megírásával. A könyv célja, hogy bemutassa az összes magyar faj diagnózisát, bionómiáját, hazai és általános elterjedését; határozókulcsok segítségével hozzájáruljon a fajcsoportok, a fajok egzakt azonosításához. Színes- és fekete-fehér ábrákon szemlélteti a hímek és a nőstények jellemző és differenciális bélyegeit, egyes fajok változékonyságát. Az ábrák megalkotásánál a szerző a legújabb digitális technikát alkalmazta. A fajokat eredeti, színes fényképeken mutatja be, a fontosabb határozóbélyegeket kinagyítással.

A szerző a könyv megírása során különös gondot fordított arra, hogy pontosan rögzítse az imágók repülési idejét, a hernyók tápnövényeit, azok életmódját valamint a preferált élőhelyeket. A magyar irodalomban először tekinthető meg az összes faj részletes ivarszervi rajza, valamint a taxonok releváns és potenciális elterjedési térképe. Külön fejezet foglalkozik a magyar szitkárfauna kutatástörténetével, a kérdéses és az ún. problémás taxonokkal, az erdészeti és mezőgazdasági kártevőkkel, a vöröskönyves és védett fajokkal. Bemutatja, hogy a kutatások jelenlegi állása szerint melyek a magyar szitkárfauna ritka, lokális és veszélyeztetett fajai.

11. *Synanthedon culiciformis* (Linnaeus, 1758)

Diagnózis. Eszf. 18–30 mm. A csáp fekete, a palpus ventrálisan sárga. A tor oldalt narancssárga. A 4. potroh szelvény dorzálisan teljes szélességében vörös, az 1. és a 2. szelvény oldalt sárgás; a farpamacs fekete. A harmadik lábpár apikálisan szürkésbarna, bazálisan sárga. Az esz. töve vörös pikkelyek behintett; az ékfolt nagy, a diszkálisfolt erőteljes, apró hegye befelé nyúlik. A hosszantípfolt a diszkálisfolt alatt eléri a külső folt sor alsó részét. Genitália: 11c ♂, 11d ♀.

Hasonló faj: *Synanthedon myopaeformis*.

Bionómia. Imágó: IV–V. Tápnövények: *Alnus* spp., *Betula* spp. A hernyó 1–2 évig sérült farönkökben, törzsekben és ágakban fejlődik. Habitat: Széles ökológiai valenciájú faj, mely főként erdei tisztásokon, erdőszéleken, domb- és hegyvidéken (1300–1500 m-ig) valamint homok területeken is gyűjthető.

Magyarországi lelőhelyek. „Budapest környéke”, Bükk (Nagyvisnyó), Darány, Gödöllő, Gyöngyös, Gyöngyössolymos, Kaposvár, Kőszeg, Pécel, Pécs, Telkibánya.

Area: Holarktikum. Dél-Európában, Kis-Ázsiában lokális.

Bibliográfia. Fazekas 2003, 2004; Freina 1997; Issekutz 1953b, 1955; Laštůvka 1990; Laštůvka & Laštůvka 2001.

